

Deset umorjenih iz družine Hudnik

Tekst in foto: Jože Dežman

Kar deset članov družine Hudnik je bilo med drugo svetovno vojno žrtev revolucionarnega terorja. Sedem jih je bilo pobitih 24. novembra 1942, dve članici družine sta bili ubiti kasneje, zadnjo žrtev pa so aretirali in ubili po vojni.

Arheolog Draško Josipovič in Alojz Hudnik ob fragmentih treh skeletov, posmrtnih ostankov pomorjenih članov družine Hudnik

23. marca 2015 je arheološka ekipa pod vodstvom mag. Draška Josipoviča odkrivala posmrtne ostanke sedmih umorjenih članov družine Hudnik, po domače Martinovčevih s Hruševca, v skriti globači, ki se zajeda v severozahodno stran hriba Jazbina, oziroma pod zaselkom Zibel pri Babni gori v Polhograjskih dolomitih. Navzoči domačini so pričali, da so se kosti umorjenih še v petdesetih letih valjale po gozdu in da so jih oni zbirali in pokopali na kraju pokopa. Posebej pretresljiva je pripoved o rdečih

ženskih laseh, ki jih je oče enega od pričevalcev našel na prostem in jih zagrebel. To so bili verjetno lasje noseče Ivane, o kateri so pripovedovali, kako težko je umrla. Zaradi takih razmer ni čudno, da so raziskovalci odkrili le tri delno ohranjene skelete, verjetno ženske, in nekaj tulcev od krogel. Ena lobanja je imela prestreljeno zatilje. Spominska slovesnost in blagoslov znamenja na morišču in grobišču sedmih članov družine Hudnik sta

Prekop Hudnikovih v globači pod zaselkom Zibel pri Babni gori v Polhograjskih dolomitih

potekala 8. marca 1992.

Hudnikove žrtve Člani družine Hudnik, ki so bili žrtve revolucionarnega terorja: Alojz Hudnik (1900), oče preživelih Alojza (1938) in Marije Veronike (1937), Marija-Manca (1904), roj. Ramovš, Alojzova žena, ki je umrla ali je bila ubita doma, Polde (1913), Matija (1914) in Ivan (1908), Francka (1896) in Ivana (1911), Albina (1915), Ivanova žena. Hudnikovo staro mater Frančiško (1875) so ubili nekoliko kasneje kot skupino sedmih, zadnja žrtev revolucionarnega terorja je bil Miha (1904), ki je bil aretiran in umorjen po vojni.

Teror in poboj Partizani so 24. novembra 1942 prišli aretirat partizana Toneta Jakšeta, ki se je skrival v Hudnikovi hiši v Hruševem 21. V spopadu je padel partizan Tonček Češnovar. Ubija je bila tudi Tonetova mama Ana. Najprej so zjutraj odpeljali sestri Francko in Ivano, ki je bila visoko noseča s Tonetom Jakšetom, ter Janezovo ženo Albino. Zvečer so odpeljali še brate Alojza, Poldeta, Matijo in Janeza. Marija-Manca je umrla ali

pa je bila umorjena na domačiji 24. novembra 1942. V naslednjih dneh so odvedli še Alojzovo mamo Frančiško, katere truplo so kasneje našli domobranci in jo pokopali. Po vojni so aretirali in umorili še Alojzovega brata Miha. V Hudnikovi hiši se je po terorju naselilo partizansko vodstvo, hiša pa je bila požgana 21. marca 1943 v italijanski ofenzivi (?). Preživela otroka iz pobite družine Hudnik sta bila poslana v rejo k sorodnikom: Alojzov sin Alojz, rojen 30. decembra 1938, je bil poslan k stricu Francu Hudniku na Ježico, hčerka Vera oziroma Marija Veronika, rojena 26. decembra 1937, pa je bila poslana v stricu Janezu Ramovšu v Dravlje.

Zaklanec pri Horjulu Na povezanost pomora Hudnikovih in prihoda komunističnega vodstva v Dolomite je leta 2013 v Zavezi opozoril Janko Maček: »V noči na 20. november so udarili po treh hišah v Zaklancu pri Horjulu. Odpeljali so štiri Dolinarjeve: očeta Janeza (65), mater Marijo (57) ter hčeri Ivano (19) in Bernardo (16); Zalaznikovo mater Ivano (59) in hčer Katarino

(25) ter še Marijo Fajdiga (22). Vseh sedem so po vsej verjetnosti še isto noč umorili pri komaj pol ure normalne hoje oddaljenem kamnolomu ob cesti, ki iz Zaklanca pelje proti Dvoru in Polhovemu Gradcu. Zakopali so jih na dveh krajih, kar bi lahko pomenilo, da so bili izpostavljeni različnim postopkom. Ena od posledic te okoliščine je bila, da so jih našli oziroma prekopali ob različnih časih: Dolinarjevi in Fajdigova so bili odkopani 19. aprila 1943, Zalaznikovi dve pa šele 2. aprila 1945.

Kordon strahu Justin Stanovnik seveda ne ostane samo pri zunanjem opisu pomora v Zaklancu, ampak skuša prodreti v njegovo notranjost, poiskati vzroke, ki so »izvajalce« nagnili k temu okrutnemu zločinu. Ko zaman išče kak namig v *Tovarišiji* – Kocbek je bil tedaj z drugimi izvršniki v bunkerju nad Gaberjem – in ne more razumeti popolnega molka domačina in filozofa dr. Cene Logarja, je edino, kar končno najde, kratka notica o zaklanski trojki Katoliške akcije v Hribernikovih *Spominih* iz leta 1995. Ker pa je prepričan, da Katoliške akcije tedaj v Zaklancu sploh ni bilo in da je Hriberniku to le izgovor, razmišlja naprej in ugotovi, da je bil glavni vzrok za pomor sedmih Zaklančanov strah: »Kordon strahu, ki so ga partizani zgradili z boljševisko nadarjenostjo, je bil trden in je držal. Partizani, njihovo vodstvo, njihovi kurirji, prihajanje in odhajanje ljudi in blaga – vse je postalo nevidno. Glas o ustrahovalni

Alojz Hudnik na mestu pomora očeta, petih stricov in tet ter svakinje

ekspediciji v Zaklancu je šel od vasi do vasi, dokler obroč ni bil sklenjen. To vejo povedati vsi: po hišah so tudi za zaprtimi vrati in okni govorili samo še o najnujnejših opravilih v hlevu in na njivah. Sinovom, ki so bili pri vaških strazah, so matere naročale, naj pazijo, kaj govorijo, zakaj, oni, vedo vse« (Zaveza, št. 62, str. 58).

Sklenjen obroč Spomnimo se misli

Karla Grabeljska, ki jih je položil v glavo komisarja Aleša: »Izdajalce je treba kaznovati, da jim naženemo strah v kosti, da onemogočimo njihovo pogubonosno delo in pritegnemo k nam vse, ki so pošteni.« Kardelj je v uvodu h Hribernikovi knjigi zapisal, da so uvedli najstrožjo konspiracijo, da bi tudi pred prebivalstvom prikriili svojo navzočnost v Dolomitih. Ni težko razumeti, da

je bila taka konspiracija mogoča le, če so se ljudje bali. In kaj bi ljudi moglo bolj prestrašiti kot to, da so na enem koncu doline obsodili na smrt sedem ljudi, na drugem koncu pa devet? Med njimi so bile tudi žene in dekleta; najmlajša je bila stara komaj šestnajst let. Prizanesli niso niti dekletu v zadnjih mesecih nosečnosti, ki je bila posledica njene zveze s človekom, ki naj bi se bil partizanom izneveril. Torej niti noseča žena niti mladoletno dekletu niti sedemdesetletna starica niso varne pred partizansko kaznijo. Nobeno prepričevanje ne bi moglo biti bolj učinkovito kot to, kar se je zgodilo 20. novembra v Zaklancu in nekaj dni kasneje na Selu (Hruševo – op. J. D.). »Obroč strahu je bil sklenjen.« In ta obroč ni oklenil samo navadnih ljudi, temveč tudi partizane in njihove somišljenike. Sledi tega strahu zaznamo celo v Leskovčevem opisu tedanjega partizanskega Sela: »Vasica je bila tisto zimo med najbolj prometnimi in živahnimi v Dolomitih. Podnevi in ponoči so se sprehajali sem in tja najrazličnejši ljudje. Videli si lahko vedno nove obraze. Od kod je kdo prišel, kako mu je ime, vse je bila skrivnost. Take stvari spraševati je bilo nevarno. Vsak je imel svoje delo, in če ni bilo treba, je bilo bolje, da nisi bil preveč radoveden« (Križpotja, str. 343). Za tak načrt in njegovo izpeljavo je bila res potrebna »boljševiska nadarjenost« in krutost. Tem dogodkom je prav na Babni gori sledil podpis Dolomitske izjave. In o tem naj teče razprava. **D**

Posmrtni ostanki pomorjenih članov družine Hudnik

Posmrtni ostanki Hudnikovih bodo po dolgih desetletjih vendarle dostojno pokopani.